

Відділ освіти, культури, спорту та туризму виконавчого комітету
Кам'янопотоківської сільської ради
Кременчуцького району Полтавської області
Білецьківський ліцей

Методична розробка на тему:
**«Педагогічна технологія навчання «Щоденні 5» в умовах
Нової української школи»**

Автор-укладач:
Граб Таміла Миколаївна,
вчитель початкових класів
Білецьківський ліцей

Білецьківка – 2023

Схвалено: педагогічною радою Білецьківського ліцею Кам'янопотоківської сільської ради Кременчуцького району Полтавської області № 4 від 13.01.2023

Рецензенти:

Марина ВАЛЬЧУК заступник директора з навчально – виховної роботи Білецьківського ліцею

Лідія ШЕВЧУК вчитель – методист Кременчуцької гімназії №20

Таміла ГРАБ: методична розробка «Педагогічна технологія навчання «Щоденні 5» в умовах Нової української школи»/ Таміла Миколаївна Граб – с. Білецьківка: 2023. – 52 с.

Анотація

Методична розробка містить методику використання інтерактивних засобів навчання, готовності до організації освітньої діяльності учнів , дотримання ними правил зі щоденними видами роботи . Також вміщує рекомендації до застосування сучасних педагогічних технологій в умовах впровадження концепції НУШ. Сутність їх полягає у формуванні готовності до різних видів діяльності, заохочення школярів до вивчення української мови, навчанню їх формувати власну думку та формувати навички письма.

Розробка може бути використана в роботі вчителів початкової школи, вчителів – методистів.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ «ЩОДЕННІ 5» В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	6
1.1. Поняття та значення системи «Щоденні 5».....	6
1.2. Технологія «Щоденні 5» як засіб формування творчої особистості молодшого школяра.....	9
РОЗДІЛ 2. ЗАСТОСВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ.....	16
2.1. Диференціація навчання та використання методики «Щоденні 5» як основа врахування індивідуальних особливостей і розумових здібностей кожного учня.....	16
2.2. Особистий досвід застосування технології «Щоденні 5».....	21
2.3. Впровадження технології «Щоденні 5» на уроках позакласного читання.....	28
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36
ДОДАТКИ.....	38
ДОДАТОК 1.....	38
ДОДАТОК 2.....	45
ДОДАТОК 3.....	47
ДОДАТОК 4.....	50

ВСТУП

Актуальність проблеми. В умовах Нової української школи перед учителем початкової школи постало завдання розвинути ключові компетентності здобувачів освіти, структурувати їхні знання, погляди, ціннісні орієнтири, щоб кожен у майбутньому мав можливість успішно самореалізуватися. Саме початкова ланка є основою для формування особистості, яка творчо та критично мислитиме, самостійно розв'язуватиме проблеми, буде здатною до життя в суспільстві, прагнучим до самовдосконалення і вчитиметься протягом життя. [2 с.12]

Розвиток всебічної особистості здійснюється за допомогою різних методів та технологій навчання. Однією з таких є педагогічна методика «Щоденні 5». «Daily 5» спрямована на розвиток читацьких умінь та навичок, прищеплення любові до читання, розширення словникового запасу, а її метою є навчити учнів самостійності (так звані 10 кроків до самостійності). Принципами технології є довіра і повага, спільна діяльність, а також відповідальність.

Мета роботи – розглянути й проаналізувати на певних прикладах педагогічну технологію навчання читання і письму «Щоденні 5», з'ясувати можливості даної технології та доцільність її впровадження в сучасний освітній простір України.

Задачі роботи:

розкрити поняття та значення системи «Щоденні 5»

визначити технологію «Щоденні 5» як засіб формування творчої особистості молодшого школяра

проаналізувати диференціацію навчання та використання методики «Щоденні 5» як основа врахування індивідуальних особливостей і розумових здібностей кожного учня

розкрити особистий досвід застосування технології «Щоденні 5».

Об'єкт роботи – технологія «Щоденні 5».

Предмет роботи – використання технології «Щоденні 5» в умовах НУШ.

Методична розробка складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1. ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ «ЩОДЕННІ 5» В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

1.1. Поняття та значення системи «Щоденні 5»

Як засвідчує практика педагогічного процесу за технологією Daily 5, зазвичай вона впроваджується в початковій школі від початку навчального року, але вчитель може започаткувати її в будь-який зручний час, головне усвідомлювати, що і вчитель, і учні готові до цього процесу. Він повинен пояснити школярам: для того щоб у майбутньому стати успішною людиною, вони мають навчитися проходити 10 кроків до успішного навчання. Сутність їх полягає у формуванні готовності до різних видів діяльності, а саме:

визначити, що вивчається;

ставити мету й обґрунтувати необхідність її досягнення;

прописувати (проговорювати) бажані кроки власної діяльності;

моделювати бажані кроки;

моделювати найменш бажані найбільш кроки, потім бажані;

вчитися переміщуватися по всьому класу, знаходити зручне місце;

випрацьовувати та тренувати особисту витримку, волю, характер;

учитися працювати самостійно;

бути уважним, коли вчитель збирає дітей в спеціальному «місці для зборів», готовим до зміни форми діяльності;

вчитися аналізувати роботу, відповідаючи на запитання «Як усе пройшло?».[5 с.461]

Вперше цю систему презентували Гейл Буше та Джоан Мозер у книзі «TheDaily 5: Незалежність грамотності в початкових класах».(2006 р., Онтаріо, Канада – 200с). На початковому етапі розвитку цієї технології

вчителі давали різні завдання учням на кшталт: продовжити історію, висловити власну думку щодо прочитаного. Педагоги задавалися питанням: «Чи ми просто даємо дітям купу якихось завдань, не важливих, чи це завдання, які допоможуть дітям мислити й розвивати мовлення і письмо? Чи ці завдання для того, щоб лише розважити учнів, чи, можливо, допоможуть вплинути на зміни в їх літературному житті?». І лише через декілька років реалізації в початкових школах Канади технології Daily навчання, було відмічено, що діти працюють саме за моделлю тих 10 кроків успішного навчання, які були нами зазначені в статті раніше.

Технологія «Щоденні 5» (Daily 5) передбачає щоденне використання учнями в освітньому процесі п'яти видів діяльності:

Щоденні 5 • «Читання для себе»

«Читання для когось»

«Слухання»

«Робота зі словами»

«Письмо для себе»

«**Читання для себе**» застосовується як на уроці, так і впродовж усього робочого дня. Вчитель сам визначає час і форму проведення цього етапу. Вибір книги чи тексту для читання – для учня самостійний, вчитель на нього не впливає, не нав'язує свою літературу. Час самостійного читання від 5 до 20 хв., в залежності від віку дітей він поступово збільшується. В класі може бути створений куточок «Читацьких досягнень», щоб учні могли спостерігати за своїми успіхами. Після опрацювання твору, діти мають виконати завдання для перевірки розуміння прочитаного.

«**Читання для когось**». Під час виконання цього виду роботи текст може бути запропонований вчителем або обраний учнями самостійно. Діти об'єднуються в пари, а вчитель виступає координатором роботи. Він спонукає дітей співпрацювати, слухати один одного, виконувати завдання,

ставити запитання й аналізувати твір, над яким вони працюють. Час виконання знову ж таки варіюється від 5 до 20 хв. Форма роботи теж може бути різною: по 1 чи 2 речення, по абзацу, по декілька абзаців, по сторінці.

Після завершення читання в парах, учні виконують завдання для перевірки прочитаного, які підготував учитель. Але перед цим складаються правила, вони можуть бути написані на дошці, на папері. І бути в полі зору школярів. [4]

«Слухання». Учні можуть слухати вчителя, друга чи аудіофайли. Вибір залишається як за дітьми, так і за вчителем. Використовувати можна будь-які гаджети, які доступні в даних умовах. На сьогоднішній день існує дуже багато інтернет-джерел з аудіо записами літературних творів, які можуть стати в нагоді. Після завершення «Слухання» діти виконують завдання, які спрямовані на перевірку прослуханого. Як і в попередньому виді діяльності існують правила роботи, складені і озвучені або записані перед початком слухання.

Під час «Слухання» учні вчаться тривалий час сприймати інформацію, не відволікаючись, обмінюватись думками щодо прослуханого, аналізувати почуте.

«Робота зі словами». Цей етап роботи можна використовувати на уроках мови та читання. Вчитель добирає слова, які б хотів опрацювати з учнями, а учні, в свою чергу, можуть запропонувати незнайомі їм слова, які зустріли під час роботи на уроці.

Пояснення слів діти можуть знайти у словниках, можуть використати гаджети. Учитель дає різні завдання і види робіт. Це сприяє кращому їх засвоєнню, збагачує словниковий запас. Це можуть бути завдання типу: «Збери слово», шифрограма, «Склади слова за стрілками», «Поєднай слово з малюнком», можна скласти словникову історію, казку. Створюється стіна слів, яку вчитель поповнює протягом місяця. Учні у процесі навчання можуть користуватися ними, їх написанням. Стіна слів перебуває в полі зору

учнів.

Під час «Роботи зі словами» учні вчаться працювати зі словниками, поповнюють свій лексичний запас, використовують набуті знання під час написання різного виду робіт.

«Письмо для себе». Як і всі попередні види роботи, цей етап теж дозволяє вибір теми для письма і вчителю, і дітям. Вибір теми може бути зумовлений темою тижня, змістом тексту, який було обрано для «Слухання», темою інших уроків. Для виконання цього виду роботи діти знаходять зручне місце і впродовж відведеного часу працюють в альбомах, Щоденниках вражень, в зошитах, на аркушах (першокласники доки не навчилися добре писати, можуть використовувати малюнки у своїй роботі). Працюють всі за складеними правилами. Дуже важливо пам'ятати те, що вчитель не критикує роботи учнів, не виправляє помилки, не обмежує їх в обсязі роботи. За бажанням діти можуть прочитати вголос свою роботу. Працювати можна як індивідуально, так і в малих групах. Відпрацювання такої незалежності розвиває потребу в учнів краще писати, читати, висловлювати власні думки.

1.2. Технологія «Щоденні 5» як засіб формування творчої особистості молодшого школяра

Проблема формування творчої особистості учнів хвилювала в різні часи не тільки відомих педагогів, але й психологів, філософів, соціологів. І сьогодні проблема творчості – одна з найактуальніших проблем освіти. З'ясування особливостей творчих здібностей, вивчення умов їх формування зумовлюються насамперед потребами практики. Саме тому з перших років шкільного життя значну увагу потрібно приділяти не тільки здобуттю знань учнями, а й розвитку їхніх здібностей.

Реформування системи освіти в Україні, зокрема початкової, актуалізувала пошук технологій, адекватних до сучасної мети і завдань, що

знайшло відображення в концепції «Нова українська школа» (2017). Розбудова нової української школи може бути ефективною за умови вивчення й упровадження в освітній процес продуктивних здобутків і досвіду зарубіжних освітніх систем із означеної проблеми. Ми зупинимося на досвіді Канади щодо технологічного забезпечення освітнього процесу в початковій школі. Варто зауважити, що на першому місці у цій системі – підготовка дитини до життя. Навчальний процес розглядається як саме життя, що ґрунтується на суб'єктності школяра. Відповідно до Державного стандарту початкової освіти (2017), читацькі й мовленнєві компетентності виокремлено в групу ключових компетентностей.

Аналізуючи такі документи, як Концепція «Нова українська школа», Державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми та підручники, можна сказати, що в них передбачено формування учнів, здатних самостійно мислити, приймати сміливі і нестандартні рішення, творчо ставитись до праці. Тільки реалізуюючи ці вимоги, ми зможемо сформувати творчу особистість кожного учня.

Отже, формування творчої особистості молодшого школяра є однією з важливих проблем сучасної української початкової освіти. Розвиток творчого учня вимагає впровадження в навчально-виховний процес активних форм і методів навчання, що значною мірою могли б забезпечити формування мислення дитини, проблемного бачення, фантазії та уяви.

Студіювання наукових праць засвідчує, що проблемами розвитку творчої особистості займалося багато українських і зарубіжних науковців саме в рамках освіти Канади. Їх цікавив компаративний аналіз вітчизняної освіти зі світовою. Значний інтерес становлять напрацювання В. Хорошилової (загальноосвітні школи Канади), Л. Карпинської, Г. Воронки, І. Гушлевської (формування професійної майстерності майбутніх учителів), Майкла Фуллана (дослідження вищої освіти Канади). Однак проблема, що розкриває особливості навчання учнів початкових шкіл Канади, а саме

впровадження технології Daily 5 (Щоденні 5) не була на достатньому рівні досліджена. Ця технологія ґрунтується на діяльнісному підході. Учні включаються в щоденну роботу, що виконують упродовж дня. Технологія Daily 5 передбачає щоденні п'ять видів діяльності: читання для себе, читання для когось, слухання, робота зі словами, письмо для себе. Кожен із цих видів роботи учні мають виконати впродовж дня. Як засвідчує компаративний аналіз, зроблений Дж.Лаенз, лише 20% учнів початкової школи України готові до таких видів діяльності [6]. Тому ця проблема є актуальною у теорії та має практичну значущість.

Як свідчить аналіз наукової літератури, поняття "творча особистість" постає сьогодні основним, центральним поняттям педагогіки і психології. Питання формування творчої особистості розглядаються в дослідженнях Б. Ананьєва, Ю. Бабанського, І. Бєха, Г. Айзенка, А. Маслоу, К. Роджерса, Д. Шеренберга, В. Андрєєв, Г. Костюк та ін. Причому науковці розглядають його як у широкому, так і вузькому розумінні.

Так, у широкому розумінні творча особистість – це креативна особистість, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів набула необхідних для актуалізації творчого потенціалу людини додаткових мотивів, особистісних утворень, здібностей, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності [4, с.12].

Якщо розглядати творчу особистість у вузькому контексті, то вона характеризується наявністю таких творчих якостей:

- спостережливість, здатність побачити незвичайне у звичайному;
- розвинена уява, вміння фантазувати;
- розвинене мовлення, образне мислення;
- допитливість, пізнавальний інтерес.

Згідно з психолого-педагогічною теорією А. Матюшкіна психологічні передумови розвитку і становлення творчої особистості включають такі компоненти: 1) домінування пізнавальної мотивації; 2) дослідницька

спрямованість миследіяльної активності; 3) можливість досягнення нестандартних рішень; 4) можливість прогнозування і передбачення результату пошуку (творчості, дослідження); 5) здібність до створення ідеальних еталонів, що можуть забезпечити високі естетичні, етичні й інтелектуальні оцінки [7, с.125-149].

Навчально-творча діяльність повинна бути спрямована на вирішення навчально-творчих задач в умовах педагогічної системи школи. Ця система має бути орієнтована на максимальне використання самоупорядкування особистості педагога та школяра як суб'єктів творчої діяльності. У цьому випадку можливе формування творчої особистості, якій властиві, на думку В.І.Барко, такі риси: готовність до ризику; імпульсивність та незалежність суджень; почуття гумору; сміливість уяви та думки; самобутність [3, с. 15-18].

Потреба виховувати творчу, освічену, культурну особистість, здатну висловлювати свої думки оригінально, креативно, мислити творчо, діяти впевнено в різних ситуаціях, зумовила те, що ми звернули увагу на інноваційну технологію «Щоденні 5».

«Щоденні 5» (Daily 5) – це методична система, яку використовують у таких країнах світу, як Канада, Британія, Америка і Австралія. Вона розвиває самостійність, креативність, уміння мислити нестандартно. Ця система складається з п'яти видів діяльності – «Письма для себе», «Читання для себе», «Читання для когось», «Роботи зі словами» і «Слухання», які діти виконують щодня, під час уроків чи групи продовженого дня. Наприклад, щодня читають по 3-5-7 (а в четвертому класі і двадцять) хвилин, пишуть, слухають [8].

Дуже цікавою є думка М. Пристінської, про те, що кожен вид діяльності сприяє відпрацюванню в дитини самостійності, витримки, зосередженості у процесі читання і письма протягом тривалого часу. Завдання, що виконують школярі під час Daily 5, можна обирати [5]. На мою

думку, це підвищує мотивацію, прискорює творчий та інтелектуальний розвиток дітей.

Кожна діяльність розрахована на певний час (до 20 хв). Після довготривалого відпочинку учні можуть зосередити свою увагу лише на досить короткий час, навіть діти старшого віку. Відпрацювання витримки під час впровадження Daily 5 відбувається від 8 до 12 тижнів. На початку цього процесу школярів об'єднують в одне велике коло. Після цього вчитель об'єднує учнів у групи для виконання навчальних завдань. одні пишуть, інші читають для когось, треті слухають. Через певний час знову сходяться в коло. Потім знову розходяться. І так триває до того часу, доки кожен учень виконає всі п'ять видів діяльності.

Технологія «Щоденні 5» зумовлює покроковість процесу навчання кожної дитини, виявляє її сильні та слабкі сторони. Спостерігаючи за кожним учнем, педагог може надавати індивідуальну допомогу, обирати та надавати індивідуальні завдання, допомагати розкривати та висловлювати власну думку.

На нашу думку, ключова ідея даної системи – свобода вибору для учня. Ми погоджуємося з думкою Р. Алінгтона про те, що важливим моментом у цій діяльності є те, що вчитель не критикує роботу учнів, не виправляє помилки, не обмежує їх в обсязі написання роботи [1]. Безперечно, це навчання, яке спрямоване на розвиток в учнів не тільки читацьких і мовленнєвих умінь та навичок; вміння працювати самостійно, але й формування творчої особистості кожного школяра під час активної діяльності.

Таким чином, аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що «творча особистість» - це особистість, межі творчості якої охоплюють дії від нестандартного розв'язання простого завдання до нової реалізації унікальних потенцій у певній галузі, і як людину, яка володіє певним переліком якостей, а саме рішучістю, вмінням не зупинятись на досягнутому, сміливістю

мислення, вмінням бачити за межі того, що бачать його сучасники і що бачили його попередники. Також дуже важливим є те, що «творча особистість» - поняття динамічне, тому її треба формувати і розвивати, використовуючи для цього ефективні методи і засоби активізації творчої діяльності дитини.

Розвиток творчої особистості передбачає впровадження в навчальну практику гуманістичного принципу організації освіти, коли в центрі навчально-виховного процесу знаходиться особистість учня з її потребами, інтересами і можливостями. Для розвитку творчої особистості учнів згідно з Концепцією «Нова українська школа», Державним стандартом початкової загальної освіти, навчальною програмою та підручником необхідно використовувати такі методи і прийоми, які б сприяли активізації пізнавальної й емоційно-чуттєвої сфери учнів, залученню їх до діалогічної взаємодії з текстом, самовираженню у творчій діяльності.

Використання у щоденній роботі технології Daily 5 допомагає виробити в учнів уміння працювати самостійно, робити власний вибір, глибоко висловлювати думки щодо певного питання чи проблеми, аналізувати, й приймати рішення. Вправлення в самостійній діяльності стимулює потребу в оцінці власних сил, і пошуку взаємодії з учителями задля консультації, підтримки, допомоги. Це забезпечує для вчителя можливість приділяти більше часу тим учням, які потребують уваги: виявити, як учні працюють у групах, комунікують, аналізують опрацьований матеріал тощо.

Аналізуючи передовий педагогічний досвід, можна сказати, що з метою формування творчої особистості ефективним і доцільним, на нашу думку, буде використання інноваційної методичної системи «Щоденні 5». Оскільки розробок з даної системи майже не існує в сучасній українській школі, їх запровадження і введення в освітній процес є нагальним завданням. Можемо зауважити, що використання цієї технології у процесі навчання

сприятиме розвитку самостійності, креативності, вміння мислити нестандартно, кращому засвоєнню навчальної інформації та формуванню творчої особистості молодшого школяра. Перспективним вважаємо вивчення проблеми формування творчої особистості в умовах безперервної мовної освіти засобами інноваційних технологій.

РОЗДІЛ 2. ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

2.1. Диференціація навчання та використання методики «Щоденні 5» як основа врахування індивідуальних особливостей і розумових здібностей кожного учня

На наших очах змінився час, у якому живуть наші майбутні вихованці. Діти ще до школи одержують велику кількість інформації. Змінився уклад сім'ї, її ставлення до школи, до знань. І все-таки, на мою думку, незмінною є вимога: вчитель повинен добре знати соціальний стан сім'ї, пізнавальні здібності, риси характеру кожної дитини, щоб визначити, хто сам зможе працювати, а кому треба допомагати і якої мірою.

У педагогічному процесі зусилля вчителя спрямовані на те, щоб впливати на учня, спираючись на відповідні дидактичні принципи, і за допомогою певних методичних прийомів навчити його вчитися, створювати умови за яких навчання стає виховним, таким, що формує переконання та особисті якості.

Необхідна умова ефективності цих впливів – різнобічне знання особистості учня, найперше, його психологічних особливостей та можливостей.

А щоб знати, що від дитини вимагати, треба знати, що вона може. Шлях розвитку індивідуальності лежить через розвиток інтересів, потреб, схильностей і здібностей учнів.

Діти приходять до школи з різною підготовленістю, з різним мисленням, увагою, властивістю пам'яті. Діти із зниженою навчувальністю потребують особливої форми навчальної діяльності. Дитина, в якої нестійка увага, нерозвинена пам'ять, не зможе виконати простих традиційних завдань. В цьому випадку потрібна особлива форма подання матеріалу. А діти з розвинутою навчувальністю потребують особливої уваги вчителя, аби

розвивати свої здібності. Отож, навіть за повної успішності всіх учнів потрібний диференційований підхід. Основне призначення диференційованих завдань у тому, щоб знаючи і враховуючи індивідуальні відмінності у навчальних можливостях школярів, забезпечити для кожного з них оптимальний характер пізнавальної діяльності у процесі навчальної роботи. Потрібна неоднакова кількість вправ і різнобічна допомога, щоб підвищити рівень засвоювання програми кожним учнем, бо темпи просування є досить стійкою характеристикою індивідуальних особливостей. Ось чому важливо дати кожній дитині не тільки знання, а й способи їх здобуття.

В класі кожен прагне досягти мети своїми зусиллями. Клас працює як одне ціле, і в той же час кожен іде своєю стежинкою, за такої форми роботи є можливість підійти до найслабкіших, спокійно працювати з ними безпосередньо на уроці і водночас розвивати здібності сильних учнів.

Ефективність уроку – це не кращі відповіді окремих учнів, а добрі знання всіх.

Навчання, як і виховання, - доброзичлива творча взаємодія вчителя й учня. Це діалог двох рівних партнерів, відсутність страху, розкутість, радість спілкування. Спокійне звернення до дитини, слова заохочення позитивно впливають на навчальну діяльність школяра. Учень, особливо слабкий, повинен бути впевнений у тому, що учитель зацікавлений в його успіхах, бачить найменші зусилля, радіє разом з ним.

Головне призначення диференційованих завдань забезпечити для кожного учня оптимальний характер пізнавальної діяльності у процесі навчальної роботи.

За допомогою психологічних спостережень, дослідів С.П. Лобачевська в своєму класі виділяла три основні групи дітей.

І група – діти з високим інтелект-розвитком, які знали багато казок, вміли розповідати (зв'язно), вчать з інтересом, на уроках активні, старанно

виконують всі завдання, вміють зосереджено працювати. Програмний матеріал засвоюють легко, свідомо запам'ятовують, охоче виконують вправи з логічним навантаженням. Можуть виділяти істотне в явищах навколо дійсності, уміють порівнювати, бачити подібне й відмінне, зіставляти і протиставляти, аналізувати і синтезувати, знаходити причини явищ, робити висновки. Ці учні вміють працювати самостійно і швидко.

II група – учні з достатнім розумовим розвитком. У них позитивне ставлення до навчання, є бажання вчитися, але через нестійку увагу, невміння зосередитися на виучуваному, довго тримати в пам'яті новий матеріал, вчаться нижче своїх можливостей. На уроках активні, але матеріал усвідомлюють неглибоко. Темп виконання навчальних завдань середній. У самостійній роботі немає системи, тому в таких учнях може різко змінюватися рівень засвоєння матеріалу. Такі учні потребують різних мір допомоги.

III група – це діти з затримкою розумових якостей. Швидко втомлюються, мають нестійку увагу, слабо розвинена здатність до абстрагування, низький рівень логічного мислення. Програмовий матеріал засвоюють повільно, поверхово, малий запас слів. В перші дні з'являється інтерес до навчання, але щоб цей інтерес не зник, учитель має систематично працювати з цими дітьми. Але визначити рівень розвитку – ще не все. Слід планувати роботу так, щоб враховуючи індивідуальні особливості кожного учня, з орієнтацією на зону найбільшого розвитку, вчити його.

Учням I групи на уроках даються творчі завдання проблемно-пізнавального спрямування, інколи пропонуються елементи дослідництва.

В учнів II групи стійкий інтерес до знань, тому привчати треба до тривалих трудових зусиль, озброїти способами навчальної діяльності, вчити об'єктивно оцінювати свою діяльність.

З учнями III групи потрібно працювати на уроці, привчати їх

самостійно працювати, широко застосовувати методи заохочення та стимулювання. Використовуючи дидактичний матеріал долати недоліки мислення дітей, розвивати мовлення.

Визначений рівень на початок 1 класу не є сталим, він може змінюватись. Все залежить від вчителя. На практиці ми переконуємося, що діти, які вчилися самостійно працювати, із середнього рівня піднялися до вищого. А, ті, які постійно одержували допомогу вчителя з поступовим зменшенням міри допомоги в старших класах з низького рівня піднялися до середнього.

В умовах перехідного періоду – від єдиної унітарної загальноосвітньої школи до різноманіття її видів – дуже важливо проаналізувати досвід, накопичений нашою освітою з урахуванням задач всеобучу. Слід визнати, що радянська школа, що формувала носіїв певних суспільних цінностей і ідеалів, все ж таки забезпечувала наочну диференціацію, оскільки орієнтувала своїх випускників на вступ до ВУЗУ.

У чому новизна (і практична гострота) цих проблем в даний час? Для відповіді необхідно визначитися в самому терміні “диференційоване навчання”. У нашому розумінні, це створення найсприятливіших умов для розвитку особи учня як індивідуальності.

Звідси слідує:

- * диференційоване навчання не мета, а засіб розвитку індивідуальності;
- * проектування (технологізація) його неможливе без знання індивідуальності кожного учня як даними, з властивими тільки йому особливими особливостями;
- * тільки знання індивідуальності кожного забезпечує побудову особово-орієнтованої системи навчання.

Отже, початковий пункт в організації такого навчання — розкриття індивідуальних особливостей (можливостей) кожного учня в розвитку. Саме диференційовані форми навчання створюють сприятливі умови для цього.

Школа, через яку кожна людина проходить в найвідповідальніший період вікового і особового розвитку, є унікальним соціальним інститутом, покликаним розкрити індивідуальність кожного учня. Всі інші (вуз, сім'я, робота) тільки спираються на індивідуальність, що вже склалася, як би “експлуатують” її властивості і характеристики. Спочатку ж вони виявляються (розкриваються) тільки в школі, задача якої не формувати особу з наперед заданими (типовими) властивостями, не маніпулювати нею, а допомогти учню пізнати себе, самовизначитися і по можливості самореалізуватися.

Тільки школа як колектив професіоналів може (і повинна) визначити індивідуальність кожного учня, допомогти йому знайти відповідь на питання “який я”, дати компетентні рекомендації про найсприятливіший шлях індивідуального розвитку.

Основна і дуже відповідальна задача школи — розкрити індивідуальність, допомогти їй розвиватися, устоятися, виявитися, знайти вибірковість і стійкість до соціальних дій. Тому те і потрібно починати не з відбору і навіть не з формування бажаних педагогу якостей, а з кваліфікованого, здійснюваного в рівних для всіх умовах, педагогічного спостереження за кожним учнем.

Кожна дитина як носій власного (суб'єктного) досвіду унікальна. До моменту надходження в школу він має початковий рівень психічного розвитку, і темп його розвитку багато в чому визначається організацією повчальних дій. Із самого початку необхідно створювати для кожного не ізольовану, а, навпаки, більш різностороннє шкільне середовище, що дає можливість проявити себе. І лише коли ця можливість буде професіонально виявлена педагогом, можна рекомендувати найсприятливіші для розвитку дитини диференційовані форми навчання.

Отже, індивідуалізація не результат диференціації, а навпаки, диференціація сприяє індивідуалізації навчання.

2.2. Особистий досвід застосування технології «Щоденні 5»

Покажемо це на прикладі фрагментів декількох уроків, де комплексно представлені всі напрямки роботи з використанням педагогічної технології навчання «Щоденні 5» по опрацюванню звуків і букв.

Так, зокрема, розглядаючи урок за темою “Звук [o]”, слід врахувати його мету і завдання, які спрямовані на розвиток мовлення і реалізуються за допомогою комплексу вправ.

Тема уроку: Звук [o]”, позначення його буквою “o”.

Мета: Ознайомити учнів з буквою O, розвивати звуко-буквені зіставлення, виховувати любов до усної народної творчості.

Завдання:

- 1) розвиток фонематичного звуку, удосконалення вимови звуку [o];
- 2) збагачення словника словами зі звуком [o], активізація наявних слів;
- 3) удосконалення граматичного ладу;
- 4) розвиток зв’язного мовлення.

1.1. Опис правильної артикуляції

Під час вимови звука [o]: губи округлені і висунуті трошки вперед; зуби закриті губами; задня частина язика піднята до піднебіння; потік повітря йде через рот.

1.2. Розгляньте малюнки птахів, назвіть їх. Який птах зайвий? Чому? (Тут і далі добираються малюнки). Соловей, горобець, ворона, папуга, сорока, сова.

1.3. Вивчіть скоромовку

Хитру сороку спіймала морока,
А на сорок сорок – сорок морок.

2.1. Послухайте загадки. Коли відгадаєте, вкажіть малюнок-відгадку.

Довгий, зелений,
Смачний солений,

Смачний сирий,
— Хто він такий?
(Огірок).
Тоненьке, кругленьке,
Серце чорненьке.
Хто на його слід погляне —
Думку його визнає.
(Олівець).
Я кругленьке маленьке,
Каре, сизе, голубеньке,
Не ракета, я, проте —
Знайте, дітоньки, про те —
Я всьому наперекір
Шлях долаю вмить до зір.
(Око).

2.2. Серед предметів, зображених на малюнках, знайдіть такі, до яких підходять такі слова:

Зелений (огірок).
Син (око).
Дерев'яний (олівець).
Впертий (осел.).

2.3. Назвіть предмети одним словом.

Огірок, помідор, морква, квасоля — це (овочі).
Пальто, сорочка, костюм, кофта — це (одяг).

3.1. Змініть слова за зразком.

Полуниця (полуниці).
Листок (листки).
Яблуко (яблука).
Жолудь (жолуді).

3.2. Закінчіть речення запитаннями.

Сосна росте (де?) (в лісі), а морква (де?) (на городі).

Соловей літає (де?) (у небі), а олень бігає (де ?) (у лісі).

3.3. За малюнками та запитаннями складіть речення.

У яку гру іде грати Олег? (Олег іде грати у шахи).

У яку гру іде грати Олесь? (Олесь іде грати у футбол).

4.1. Пригадайте казку «Колобок», розгляньте малюнки.

Передайте розмову між Колобком та Лисичкою.

4.2. Опишіть Колобка за запитаннями:

— Якої форми Колобок?

— Як в нього очі?

— Який рот?

— А який характер у Колобка?

Тема уроку. Звуки [п], [п'] позначення їх буквою [пе]

Мета. Ознайомити учнів з буквою [пе] розкрити її звукове значення, вчити читати склади слова з новою буквою.

Завдання:

1) удосконалення звуковимови звуків [п], [п'];

2) збагачення словника словами із звуками [п], [п'];

3) удосконалення граматичного ладу;

4) розвиток зв'язного мовлення.

1.1. Опис правильної артикуляції.

Під час вимови звука [п]:

— спочатку губи зімкнуті, а потім відкриваються раптовим видихом повітря; зуби розкриті; потік повітря іде через рот; голосові зв'язки не напружені, голос не утворюється.

12. Послухайте слова і скажіть, що в них спільного: Павло, Петро, Панас, Пилип, Параска, Павлина.

1.3. Вивчіть скоромовку.

Полов Павло поле,
Піймав перепела в полі.

2.1. Послухайте загадку, відгадайте і запишіть слово-відгадку.

Ось дивись, цей хитрунець
Сплів химерний ятірець.
Ятірець легкий, як пух,
Не для рибок, а для мух.
(Павук).

Має зуби залізні,
Гризе дерева різні,
Гризе, ріже з усіх сил,
Аж з-під неї сипле пил.
(Пилка).

2.2. Назвіть явище природи, яке описують такі слова.

Іде, мрячить, ллє, накрапає — (дощ).

Дме, свище, завиває — (вітер).

Пливуть, вкривають небо, закривають сонце — (хмари).

3.1. Закінчіть речення.

По хліб кожного дня я ходжу.

Вчора (ходив).

Завтра, також (піду).

Кожного дня я граюсь на подвір'ї.

Вчора з Петриком (грався).

І завтра також (гратимусь).

3.2. Прочитайте речення. З довідки доберіть і запишіть у клітинки потрібні слова.

Алла (і) Пилип поливали клен, А Іван (та) Поліна плавали. (І, та).

3.3. Переставте слова місцями так, щоб вийшли речення. Запишіть.

Слова, Панас, писав (Панас писав слова).

Пісні, співала, Оксана (Оксана співала пісні).

4.1. Розгляньте малюнки. За малюнками та запитаннями складіть розповідь.

Коли відбуваються події?

Що робить Петрик?

Що робить півник?

Чи вдалось півнику розбудити Петрика?

Що вирішив зробити півник?

Що зробила корова?

Тема уроку. Буква [ща], та її звукове значення.

Мета. Ознайомити дітей з буквою [ща] , дати уявлення про її звукове значення, вчити правильно читати слова з буквою [ща] .

Завдання:

- 1) ознайомлення з правильною артикуляцією звука [шч], розвиток фонематичного сприймання та правильної звуковимови;
- 2) збагачення словника словами з буквою [ща];
- 3) удосконалення граматичного ладу;
- 4) розвиток зв'язного мовлення.

1.1. Опис правильної артикуляції

Під час вимови звука [шч], який позначається на письмі буквою щ:

- губи висунуто вперед, зуби видно;
- зуби зближені;
- широкий кінчик язика піднятий вгору;
- потік повітря йде через рот посередині язика;
- голосов зв'язки не напружені, голос не утворюється.

1.2. Уважно послухайте слова. Знайдіть зайве слово.

Щиро, щедро, гордо.

Щасливі, блищить, блимає.

Щедрувати, щебетати, співати.

1.3. Вивчіть скоромовку.

Дощ хлющить на зелен плющ,

Під плющем сховався хрущ.

2.1. Запишіть слова — назви малюнків у рядочки відповідно до номерів. У виділеному стовпчику прочитайте слово.

щ	є	н	я						
			щ	и	г	л	и	к	
		щ	і	т	к	а			
щ	у	р							
щ	у	к	а						
	щ	а	в	є	л	ь			

2.2. Прочитайте слова, до слів з лівого стовпчика доберіть слова з правого і з'єднайте їх лініями.

Смачнийящірка

Зеленийборщ

Сильнийкущ

Прудкадощ

2.3. Змініть слова за зразком:

Читання - читати,

спів (співати),

праця (працювати),

щедрівка (щедрувати),

блиск (блищати).

3.1. Прочитайте вірш, вставте і запишіть пропущені закінчення слів:

Зубат(а) щука і щупах

Щербат(ий) чистили п'ятак

Щіткою щербат(ою)

У щупака за хат(ою).

3.2. Прочитайте речення. Вставте і запишіть пропущені слова

Діти пішли (до) лісу. (У) небі щебетав соловейко. (На) камінцях побачили ящірку. (Під) кушем сидів зайчик.

3.3. За малюнками тварин та схемами складіть і запишіть речення.

Щиглик літає у небі.

Щука плава у воді.

4.1. Розгляньте малюнок. Передайте розмову між хлопчиками, які в зимовому саду побачили щиглика.

4.2. Послухайте вірш про щиглика і перекажіть його своїми словами.

Щиглик

Підборами поскрипує мороз-вусач,

а щиглику під липою хоч сядь та плач,

бо мав зерняток з осені не жменьку міх,

а випав сніг, то й досі їх знайти не зміг.

В. Скомаровський

Завдання, які запропоновані нами, повинні позитивно вплинути на підвищення якості знань звуків і букв молодших школярів. Тому цілеспрямоване і систематичне використання пропонованих вправ і завдань здатне забезпечити формування адекватних мовознавчих уявлень і понять.

2.3. Впровадження технології «Щоденні 5» на уроках позакласного читання

Пропоную завдання до текстів на уроки позакласного читання з Хрестоматії сучасної української дитячої літератури в 3 – 4 класах.

Дмитро Кузьменко (Кузько Кузякін)

« Чим корова не собака» (уривок)

Одного разу я перестав бути відомим художником.

Щоправда, спершу мені довелося ним стати. Не аж таким відомим, щоб на всю країну. І навіть не на все місто. А так, лише в школі. Правда, малювати я ніколи не любив. Мені тільки собаки добре вдавалися. А люди, дерева і все інше — не дуже. Я більше любив грати у футбол. І майструвати з татом на дачі шпаківні. Та якось між школами оголосили конкурс малюнків на тему «Молочні породи корів» у побуті очима дітей. Тема химерна, ніхто не сперечається. Навіть наша Оленочка Петрівночка сказала:

- Тема якась химерна. Їм що там, геть нічого робити у міськвнó»?!

Але потім з'ясувалося, що головний спонсор конкурсу — директор молочної фабрики. І тоді всі подумали, що тема, мабуть, усе ж таки дуже корисна для юного покоління, повчальна. А коли дізналися, що головний приз — холодильник для шкільної їдальні, та ще й із сенсорним екраном і виходом в інтернет, у школах закипіла робота. Директори закотили рукави піджаків і дали завдання завучам. Завучі закотили рукави светрів і дали завдання вчителям. Учителі закотили рукави сорочок і дали завдання дітям. А дітям не залишалося нічого іншого, як узятися до малювання незалежно від рукавів.

Я теж узявся, хоч малювати не любив. Що вдієш, як треба? Корови в побуті, корови в побуті... Але ж у нас не було жодної корови. Ще й молочної. На балконі її тримати, чи як?

Корови мені не вдавалися. Тому я намалював собаку й прилаштував їй роги. А щоб це якимось боком пришпанделити до побуту, дописав у куточку «ми-и-и-и-и!» Ніби вона мукає, але не «му», а «ми». Проблеми з вимовою.

Так і віддав малюнок на конкурс.

А він узяв, та й переміг!

Приїхав до нас директор молочної фабрики. Всю школу на лінійку вивели. Скрізь квіти, бантики, музика гримить. І ось так перед усіма вручили мені, тобто школі, холодильник із сенсорним екраном. І ящик кефіру. На додачу.

— Бачите, панове діти, — каже молочний директор, — який молодець серед вас є! Таку корову гарну намалював. І як же ж тему тонко впіймав! Розумничок!

- Усі заплескали. Я зрадив, бо що мав робити. І мої тато з мамою також. І вчителька. Що ж це я в тобі художнього таланту раніше не розгледіла? Тепер виправлюсь, — пообіцяла Олена Петрівна після лінійки. І я став відомим художником. Не аж таким відомим — тільки в нашій школі.
- А вчителька свого слова дотримала. Тільки свято якесь на носі — вона одразу до мене. Малюй-но, мовляв, стінгазету. А малювати ж я ну геть не любив... Майже рік мучився з тим малюванням.
- Аж якось директорка викликала до себе нашу вчительку.
- Олено Петрівно, — звернулася вона, — а що це у вас на стінгазетах завжди самі собаки: і на День учителя, і на Новий рік, і до Тижня математики?
- Ну, це в нас... — почервоніла вчителька, — це в нас художній задум такий, концепція. Майже перфóрманс.
- Директорка не знала, що таке перформанс, а тому нічого не відповіла.
- Та Олена Петрівна зрозуміла, що краще надалі не доручати мені малювання газет. Перформанс перформансом, а зайвий раз до директорки ходити не хочеться. Хай далі хтось інший, не такий концептуальний, малює.
- Так і минула моя слава. Спершу я трохи засмутився. Собаки ж мені класнючі вдавалися. Але то таке. Тепер же в мене й часу

більше вільного з'явилося, щоб із татом на дачу їздити. От-от завесніє,
шпаки прилетять
- готуватися час! Сила-силенна справ!

«Щоденні 5» Слухання

Як звати головного героя?

Запиши 3 головні якості характеру героя
оповідання.

Прочитай анаграми. ВАРОКО (корова) БАСОКА (собака) КУКОНРС
(конкурс) БОТХФЛ (футбол) НИКДОЖХУ (художник) ЛАНТТА (талант)

Дай відповіді на запитання.

Метод «6 Чому?»

Чому такий заголовок?

Чому хлопчик малював тільки собак?

Чому добре виходили тільки собаки?

Чому не пробував малювати інше?

Чому не любив малювати? Чому любив грати у футбол?

Прочитай частину твору, яка тобі найбільше сподобалася.

Закінчи речення:

Правда, малювати я ніколи ... (не любив) Я більше любив грати...(у футбол)

А коли дізналися, що головний приз – (холодильник)

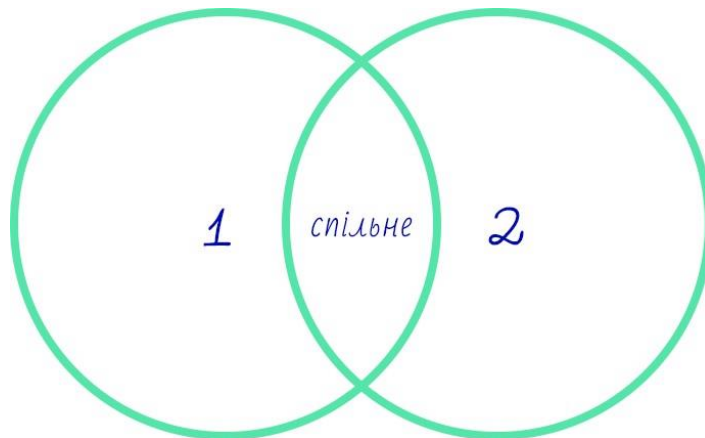
І я став відомим... (художником)

А вчителька свого слова... (дотримала) Так і минула моя...(слава)

1. Діаграма «Коло Вена». Запиши спільні та відмінні ознаки

Корова

Собака

2. Знайди , де сховалася собака?

Робота зі словами

1. **Правильно прочитай слова. Запам'ятай їх правопис. Незрозумілі слова знайди у словнику, склади з ними речення.**

хімерна
побут
лінійка
концепція
завесніє
стінгазета

2. У поданих словах закресли всі літери «у»

Маукуоуьудущуууоуіа

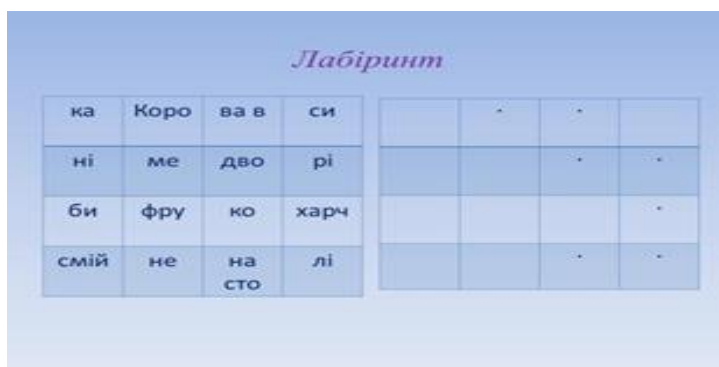
3. З'єднай слова близькі за значенням

Химерний	завесніє
Гримить	незвичайний
Потеплішає	звучить

Робота в парах

1. Знайдіть у тексті найбільше за кількістю букв слово. Поділіть його на склади та поясніть значення.
2. Поставте один одному по 3 запитання до тексту.
3. Дуже стисло розкажи сусіду зміст твору і вислови своє власне враження від прочитаного твору.
4. Прочитайте речення

Письмо для себе

1. Напиши твір –есе « Чому потрібно завжди бути собою», або «Чим корова не собака»

2. Виконай письмово вправу «Запитай у автора». Чому стверджуєш, що.....або Що ти маєш на увазі, коли пишеш
3. Закінчи і допиши речення за поданим початком
«І тоді всі подумали...»-----
«Іось так перед усіма»-----
«Директорка не знала»-----

ВИСНОВКИ

Проведене теоретичне та експериментальне дослідження дає підставу зробити такі загальні висновки:

1) Технологія «Щоденні 5» — це така організація навчального процесу, при якій створюються умови, які дають змогу кожному учневі розкрити всі свої потенціальні навчальні можливості. Навчання, у ході якого усім дітям ставляться однакові вимоги. Найбільш тривалим є букварний період навчання грамоти. Його ще називають основним, тому що упродовж цього періоду першокласники навчаються читати й писати. Поділ на етапи доцільний тому, що дозволяє чіткіше визначити завдання кожного з них і таким чином виробити систему роботи вчителя та учнів.

2) Основні завдання букварного періоду: вивчити всі букви, навчити учнів правильно позначати звуки буквами; навчити плавно (складами) з переходом на цілі слова читати; формувати навичку правильного, свідомого, виразного читання; формувати вміння писати друковані, рукописні рядкові і великі букви українського алфавіту, поєднувати їх під час написання слів; розвивати мовлення та мислення учнів; формувати елементарні фонетичні, граматичні, орфографічні, лексичні вміння.

3) На першому етапі букварного періоду вивчається всі шість букв, що позначають голосні звуки, та одинадцять букв, що позначають найбільш частотні приголосні звуки. Первинне читання слів на першому етапі здійснюється роздрібленими одиницями. На другому етапі букварного періоду розв'язуються складніші завдання, пов'язані із засвоєнням звуко-графічної системи рідної мови. Першокласники вдосконалюють вміння розрізняти звуки і букви, усвідомлювати взаємозв'язок між ними (спільне і відмінне). Звукова робота супроводжується моделюванням звуко-складової структури слова.

4) завдання констатуючого етапу виявилися складними для дітей, тому

що їх знання ще не достатньо сформовані. На контрольному етапі більшість учнів експериментального класу впоралися з завданням, але учні контрольного класу частково не виконали завдання. Експериментальне дослідження дало підстави стверджувати, що рівень сформованості знань учнів звуків і букв на різних етапах букварного періоду залежать від таких педагогічних умов: використання відповідного дидактичного й методичного забезпечення навчання; урахування вікових особливостей школярів; оптимальне поєднання методів і прийомів роботи у процесі навчання грамоти.

Запропонований нами комплекс вправ можна використовувати у комплексі. Вправи містять тренувальний матеріал з даної теми, їх виконання буде корисно при формуванні граматичних умінь .

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богуш А.М. Методика розвитку рідної мови. – К.: Вища школа, 1995.
2. Вашуленко М.С. Удосконалення змісту і методики викладання української мови в 1-4 класах. - К., 1991.
3. Вашуленко М. Урок української мови// Початкова школа №4, 2007, С.12-18
4. Головка І. Формування вмінь і навичок молодших школярів складати твори – міркування // ПШ. – 1999. -№ 8.
5. Деркач Н. І. Звукова робота в період навчання грамоти шестиліток / Н. І. Деркач // Початкова школа. – 1990. – №11.
6. Деркач Н. І. Навчання грамоти: Навч.-метод, посібник для студентів, учителів / Н. І. Деркач. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003.
7. Ковалик І. І. Методика лінгвістичного аналізу тексту / І. І. Ковалик. – К.: Вища школа, 1984. – 120 с.
8. Коваль Г. П., Деркач Н. І., Наумчук М. М. Методика викладання української мови: навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів / Коваль Г. П., Деркач Н. І., Наумчук М. М. – Тернопіль: Астон, 2008. – 287с.
9. Коваль Г.П. Звуко-буквений аналіз на уроках української мови у початкових класах. Спецкурс з методики викладання української мови. Навч. – метод.посібн. для студ.пед. ф-ту. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003.
10. Кидисюк Н. Тексти і тести для аудіювання // Початкова школа №8, 2007, С.32-34.
11. Методика викладання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 364 с.

12. Методика викладання української мови / Лекції [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://gendocs.ru>
13. Методика викладання української мови: Навч. посібник / За ред. С. І. Дорошенка. – К.: Вища шк., 1992.
14. Міненко Л.М., Підлужна Г.В. Методика викладання української мови в початкових класах. Частина 1. Навчання грамоти. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2004.- 52 с.
15. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. Із навчання українською мовою. 1–4 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2011. – 392 с.
16. Наумчук М. М. Сучасний урок української мови в початковій школі (Методика і технологія навчання) / М. М. Наумчук. – Тернопіль: Астон, 2001. – 264 с.
17. Allington Richard L., and Patricia M. Cunningham. 2007. *Schools That Work: Where All Children Read and Write*. 3rd ed. Boston, MA: Allyn & Bacon.
18. Young Jon. *Systems of Educating Teachers: Case Studies in the Governance of Initial Teacher Education* / Jon Young // *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*. – 2004. – V. 32. – P. 10–16.
19. Барко В. І. Як визначити творчі здібності дитини? / В. І. Барко. – К. Каравела, 1991. – 78 с.
20. Бублій О. А. Розвиток творчих здібностей учнів / О. А. Бублій // *Нива знань*. – 2005. - № 3. - С. 30-32.
21. III серпневий інтернет-марафон «Сучасні методи розвитку мовлення і навчання читанню в початковій школі» Марина Пристінська – заступник директора НВК «Новопечерська школа» [Електронний ресурс]. – 2016. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.edustartup.com.ua/>.
22. Лаенз Дж. Система професійної підготовки вчителів у Канаді / Дж. Лаенз // *Освіта і управління*. – 2007. – Т. 1. – Ч. 4. – С. 163–169.

ДОДАТКИ

Додаток 1

УРОК НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

Тема : закріплення знань про звукові значення вивчених букв.

Мета : Закріпити знання про звукові значення вивчених букв , вдосконалити навички читання , уміння робити звуковий та звуко-буквений аналіз слова, збагачувати словниковий запас учнів , виховувати інтерес до читання .

Тип уроку: урок закріплення знань.

Форма проведення уроку: інтерактивний урок.

Обладнання: предметні малюнки , демонстраційні картки букв , складова таблиця , записи на дошці.

ЗМІСТ УРОКУ

1.Організаційний момент .Активізація учнів до навчання .

-Подивіться мені в очі .Погляньте один на одного, посміхніться . Для того щоб справитися з завданнями цього уроку будемо працювати старанно , слухати уважно .

2.Ознайомлення з завданнями уроку .

-Тож завдання нині на уроці такі:

Не просто слухати , а чути .

Не просто дивитися , а бачити.

Не просто відповідати , а міркувати .

Дружно й плідно працювати .

Будемо гарно читати.

Звуко-складові моделі слів будувати , цікаві вправи та завдання виконувати

3.Повторення вивченого про звуки і букви.

1) Повторення вивчених букв , звуків .

А)Гра " В гостях у ферм ера ".

-(на дошці виставлені предметні малюнки свійських тварин).

-Сьогодні ще раз завітаємо в гості до фермера . Скажіть які звуки можна почути в його господарстві ?

(Учні відповідають які звуки видає кожна тваринка, машина , трактор).

-Чиї голоси можна почути в лісі ?

Б)Гра " Хто що промовляє ?".

Вчитель -Діти

Зозуля кує " Ку-ку , ку-ку " .

Голуб воркує " Гу-гу , гу-гу " .

Півень кукурікає " Ку-ку-рі-ку " .

Сова кричить "УУ-уу-уу"

-Як ви розпізнаєте птахів ? (за звуками) .

-Які це звуки ?(немовні звуки , звуки що зустрічаються в природі)

-За допомогою яких звуків спілкуються між собою люди ?(мовні звуки)

-Якими є мовні звуки ?(голосні й приголосні).

-Назвіть голосні звуки .

-Якими бувають приголосні звуки ?(тверді й м'які звуки)

-Чим позначаються звуки ?(буквами) .

-Чим відрізняється звук від букви ?(звуки ми чуємо і вимовляємо , а букви бачимо й пишемо) .

В)Гра " Впіймай звук - назви букву " .

(Діти називають звук , показують букву , якою він позначається , друкують відповідну букву.) .

2) Відгадування загадок , побудова звукових моделей слів-відгадок.

А)Хто найперший входить в дім.

Потім всі хвостом за ним

(ключ).

Виє вітер у вікно

Стогне , завиває

***

Кіт не спить уже давно -

Вітер заважає.

***

Киця спить і в сні муркоче

Цілий день проспати хоче .

***

Мишка Мурчика злякалась,

Мерщій у нірку заховалась .

Лось і лосенятко з ним

Ліс для лосів рідний дім .

Спить старий , сердитий сом

Сниться сому сьомий сон .

Носоріг хворів на нежить

За здоров'ям він не стежить .

-Які звуки позначають названі букви ? (приголосні).

4.Вправи на закріплення звуко-складового аналізу слів .

- Яке значення може мати слово ключ ?(Ключ від дверей ключ пташиний , скрипковий ключ).

Б)Дуже довга в нього шия .

І смугаста як у змія .

Нею він через паркан

Заглядає наче кран .

(жираф).

В)Не стулить і на мить очей , вночі полює на мишей . Зате удень відпочива. Ні, це не кішка , а сова . (сова).

1. Графічний запис речень .

Гра " Знайди помилку " .

Я нагострив коз(с)у нову

І заходивсь косить траву .

-В якому слові помилка ?

-Складемо і запишемо речення зі словами коза - коса

Коса косить траву .

І _____ .

Мою козу звати Мілка .

І _____ .

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА

Встаньте , діти , посміхніться ,

Землі рідній поклоніться ,

За щасливий день вчорашній

І до сонця потягніться .

В різні боки похиліться ,

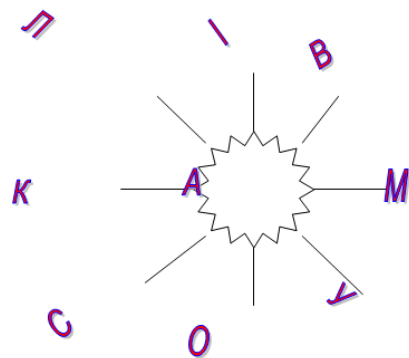
Веретенем повертіться ,

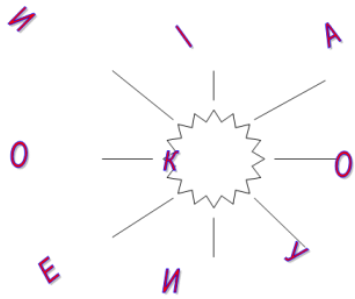
Раз присядьте , два присядьте ,

І за парти тихо сядьте .

5. Читання складів, слів , речень з вивченими буквами .

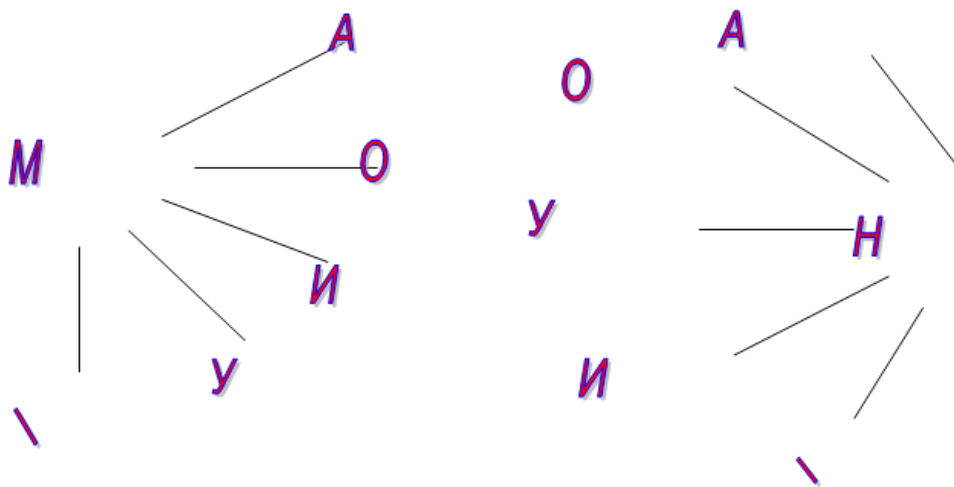
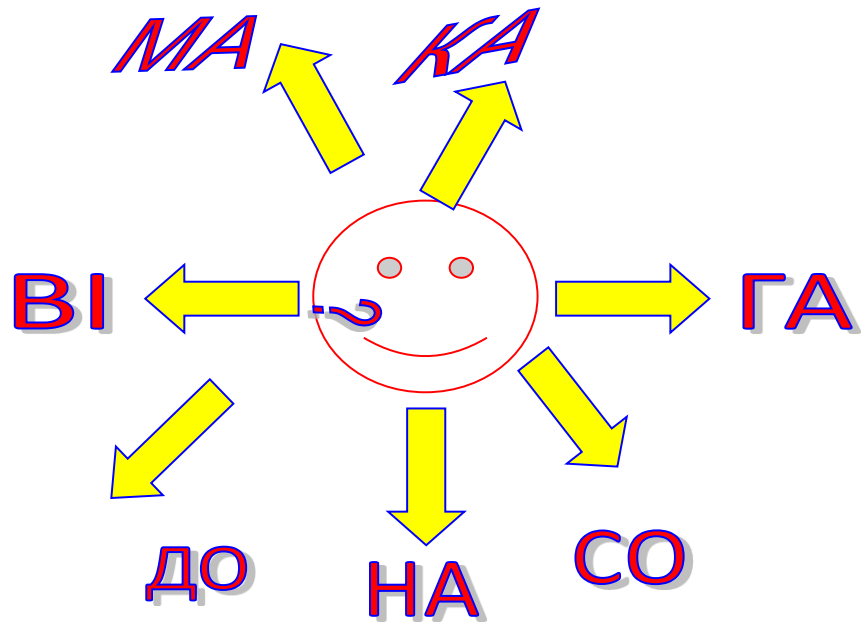
1) Гра " Чарівна квітка "

2) Гра " Чарівне коло "

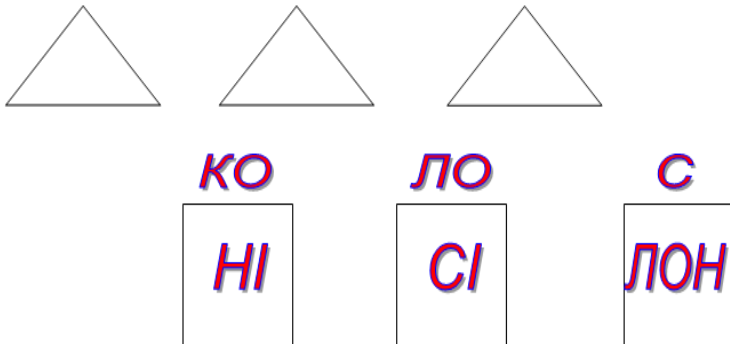
- Які слова прочитала булка в колі ?

3) Робота з букварем.

(Читання речень з букваря ст. 48-49).

4) Гра "Хто в будиночку живе?"

5) Робота в парах: (міні – таблиці в дітей).

б) Криптограма " Гномики ".

Уважно гномиків розглянь .

Слова в прислів'я поскладай .

Який лозунг був у гномиків ? .

(Один за всіх - і всі за одного).

БІЛОСНІЖКА ТА СЕМЕРО ГНОМІВ

Криптограма «Гномики»

ОДИН   ЗА   ВСІХ   ВСІ   ОДНОГО

Уважно гномиків розглянь.
Слова в прислів'я поскладай.
Який лозунг був у гномиків?

БУКВЕНА МАТЕМАТИКА

Згадайте математичні дії і дізнайтесь, кому допомогали гномики.

Б	А	Н	Т	-	А	Н	Т	=	
В	І	Н	-	В	Н	=			
Л	И	Н	-	И	Н	=			
С	О	Н	-	С	Н	=			
С	И	Н	-	И	Н	=			
Т	И	Н	-	Т	И	=			
Н	І	Ч	-	Н	Ч	=			
Н	І	Ж	-	Н	І	=			
К	І	Н	Ь	-	І	Н	Ь	=	
Ч	А	Н	-	Ч	Н	=			

7)Гра " Буквена математика (таблиця).

-Згадайте математичні дії і дізнайтесь. Кому допомагали гномики (Білосніжці).

6.Робота з дитячою книжкою .

А) Слухання оповідання " Кошенятам на обід " .(додаток № 2).

-Як звали котиків?

-Які овочі вони любили їсти ?

-Які напої вони любили пити ?

Б)Виконання розмальовки до оповідання " Кошенятам на обід " .

Кошенятам на обід

Жили-були двоє кошенят. Придумайте їм імена. Але в імені одного кошеняти звук [К] повинен зустрічатись в середині слова, а ім'я другого повинно починатись з цього звуку.

Нехай будуть Котя і Мурка. У мамі-кішки було багато турбот під час приготування обіду для кошенят. Давайте їй допоможемо.

Котя любив їсти такі овочі, назва яких починається на звук [к].

А Мурка любила їсти такі овочі, назва яких має цей звук у середині слова.

На перше Котя любив їсти страви, назва яких починається і закінчується на звук [к].

А Мурка - страву, в назві якої цей звуку середині слова.

А що могла приготувати мама-кішка на друге?

Котя любив страви, назва яких теж починається на звук [к].

А Мурка любила на друге ті страви, в назві яких звук [к] є в середині слова.

На третє Котя любив пити напої, назва яких теж починається на [к].

А Мурка - напої, в назві яких [к] зустрічається в середині слів.

-Як їх звали?

-Як їх можна назвати? (Одне Котик, Котя, Котуня.

Друге Царапка, Васька, Мур-лика, Мурка, Муркотик).

-Які це овочі? (Картопля, капуста, квасоля),

-Які овочі любила їсти мурка? (Морква, петрушка, редька, баклажани).

-Яка це страва? (Капусняк).

-Яка ж це страва? (Ок-рошка).

- Що любив їсти Котя?

(Каша, картопля, котлети і т.д.).

-Що любила Мурка?

(Налисники, макарони, рибку),

- Які це напої?

(Компот, квас),

-Які це напої?

(Шоколад, какао)

7. Підсумок уроку . Чистомовка

Ли- ли -ли - урок дружно почали .

Ло- ло -ло- діло в нас на лад пішло.

Ем- ем -ем - радість мамам ми несем .

Ли-ли-ли -дуже раді всі були .

Листи – самооцінювання

Читаю для себе (самооцінювання)

- Я одразу починаю працювати
- Під час читання залишаюсь на одному місці
- Правильно тримаю поставу
- Під час читання я перевіряю, чи все розумію
- Я читаю весь відведений час

Читання для когось

(само оцінювання і взаємооцінювання)

- Ми дружно і добре працюємо разом
- Ми одразу починаємо працювати
- Наші очі дивляться у книжку
- Ми читаємо по чергово абзац чи сторінку
- Під час читання ми залишаємося на одному місці

Слухання (самооцінювання)

- Я спокійно беру всі потрібні матеріали
- Я одразу починаю працювати
- Я весь час залишаюсь на одному місці
- Я використовую засоби та прийоми для розуміння почутого
- Я працюю весь відведений час
- Я прибираю всі матеріали на місце

Робота зі словами (самооцінювання)

- Я беру матеріали швидко і тихо
- Я одразу починаю працювати

- Під час роботи залишаюся на одному місці
- Я виконую все правильно і охайно
- Я можу використовувати різні словники
- Під час роботи я дотримуюся інструкцій
- Я працюю весь відведений час
- Я прибираю всі матеріали на місце

Письмо для себе (самооцінювання)

- Я беру матеріали швидко і тихо
- Під час роботи залишаюся на одному місці
- Я одразу починаю працювати
- Я застосовую нові слова, вивчені правила
- Я працюю весь відведений час
- Я прибираю всі матеріали на місце

Тексти для «Щоденних 5» Слухання

В. Сухомлинський Бабусин борщ

У бабусі дві онучки. Живуть вони у великому місті, а на літні канікули приїздять до неї в гості. Радіє бабуся онучкам. Пригощає їх черешнями, свіжим медом і варениками. Та дівчаткам найбільше хочеться борщу: мама розповідала, що бабуся борщ варить смачний – пресмачний. Зварила бабуся борщ – зі свіжими помідорами, капустою і сметаною. Та от біда... Забувати стала. Поки варила – двічі посолила. Поставила на стіл дві миски борщу та й припрошує онучок:

— А чи солила — й не пам'ятаю... Стара вже... От сіль у сільниці — добавляйте собі на смак. З'їли дівчатка по ложці борщу. Ой, який же солоний! Зглянулись між собою, усміхнулись непомітно. Ложка за ложкою – виїли та й ще попросили. Та все дякують бабусі. А вона радіє.

— А чи солила ж я борщ? — питається бабуся.

— Ми й не помітили,— каже Ніна. — Такий смачний, що про сіль і не подумали. — Отже, солила,— з полегкістю зітхнула бабуся. — А завтра це діло вам доручу: боюся, що забуду посолити.

— Добре, бабусю,— і знову зглянулись. І непомітно всміхнулись.

Запитання до тексту

- 1) Хто приїздить до бабусі в гості?
- 2) Чим пригощає бабуся онучок?
- 3) Що зварила бабуся?
- 4) Скільки разів бабуся посолила борщ?
- 5) Який за смаком виявився борщ?
- 6) Чи призналися дівчатка бабусі, що борщ солоний?

В. Сухомлинський Бабуся Мотря і Андрійко

В одній початковій школі у другому класі вчиться Андрійко. Він сидить біля вікна. За вікном — колодязь. До колодязя приходять по воду бабуся Мотря, що живе поблизу школи. Побачить Андрійко бабусю Мотрю і каже вчительці:

— Маріє Петрівно, бабуся Мотря по воду прийшла.

— Біжи допоможи їй витягти відро.

Андрійко біжить, допомагає бабусі витягти відро й швидко повертається до класу.

Сьогодні на уроці арифметики контрольна робота. Ніяк не виходить в Андрійка задача. Аж бачить...

— Маріє Петрівно,— радісно гукає Андрійко,— бабуся Мотря по воду прийшла.

— Біжи допоможи їй витягти відро.

Андрійко побіг. Минуло п'ять, десять, двадцять хвилин, а його немає. Уже й дзвоник пролунав Андрійко не повернувся. Зібрала Марія Петрівна зошити з контрольною роботою. Заходить Андрійко до класу – розпашілий і мокрий.

— Де ти був? — питає вчителька.

— Бабусі Мотрі воду носив. Аж десять відер приніс. І підлогу помив.

Запитання до тексту?

- 1) В якому класі вчиться Андрійко?
- 2) Хто приходить до колодязя по воду?
- 3) Що говорив Андрійко вчительці, побачивши бабуся біля колодязя?
- 4) Як реагувала вчителька на повідомлення учня?
- 5) Скільки часу Андрійка не було на уроці?
- 6) Чи правильно вчинив хлопчик?

В. Сухомлинський

Важко бути людиною...

Діти поверталися з лісу. Вони сьогодні ходили в далекий похід. Шлях додому пролягав через невеликий хутірець, що лежить у долині за кілька кілометрів од села. Втомлені, знесилені діти ледве дійшли до хутірця. Зайшли в крайню хату, попросили води. З хати вийшла жінка, за нею вибіг маленький хлопчик. Жінка витягла з колодязя води, поставила на стіл серед двору, а сама пішла до хати. Діти напилися, відпочили на траві. Де й узялися сили. Відійшли з кілометр від хутірця, Марійка тут і згадала:

— А ми ж не подякували жінці за воду.

Діти зупинилися. Справді, забули подякувати.

— Що ж...— каже Роман,— це не велика біда.

Жінка вже й забула, мабуть. Хіба варто повертатися через таку дрібницю?— Варто,— наполягає Марійка. — Хіба тобі самому не соромно перед собою, Романе?

Роман усміхнувся. Видно, що йому не соромно.

— Ви як хочете,— каже Марійка,— а я повернуся й подякую...— Чому? Скажи, чи ж обов'язково треба це зробити? — питає Роман...

— Адже ми так потомилися...

Вона рушила до хутірця. За нею пішли всі. Роман постояв хвилину й, зітхнувши, теж поплівся за гуртом.

— Важко бути людиною... — сказав він.

Запитання до тексту

- 1) Куди ходили діти?
- 2) Що попросили діти?
- 3) Про що згадала Марійка?
- 4) Яка була відповідь Романа?
- 5) Що надумала Марійка?
- 6) Як вчинив Роман?

В. Сухомлинський Блакитні журавлі

Зоя вийшла сьогодні з дому радісна, весела. Учора ввечері тато й мама довго сиділи біля їліжка, розповідали казки. А коли їй захотілося спати — поцілували й сказали: Хай присниться тобі ясне сонечко.

Зої й снилося ясне сонечко. А її однокласник Дмитрик вийшов із дому сумний і задумливий. Учора ввечері тато й мама сварилися. Мама плакала. Дмитрикові довго не спалося. Коли він заснув, побачив уві сні заплакані матусині очі. Йдуть до школи Зоя і Дмитрик. Зоя щось весело щебече, а Дмитрик ніяк не второпає, про що вона розповідає. Аж тут Зоя гукає:

— Дивись, журавлі! Весна наступає. Які ж вони гарні — блакитні журавлі!

Бачиш, Дмитрику?

— Не блакитні, а сірі... — тихо каже Дмитрик.

— Та ні, блакитні! — захоплено повторює Зоя. Ось уже й школа. Зоя хвалиться учителеві:

— Коли ми йшли до школи, у небі летів ключ блакитних журавлів. А Дмитрик каже, що вони сірі. Хіба журавлі сірі? Учитель уважно й лагідно подивився у Дмитрикові очі:

— Для тебе, Зою, блакитні... А для Дмитрика — сірі... Та не впадай у відчай, Дмитрику. Прилетять і твої блакитні журавлі.

Запитання до тексту

З яким настроєм вийшла з дому Зоя? Чому?

А з яким настроєм вийшов з дому Дмитрик?

Якого кольору здалися Зої журавлі?

Письмо для себе

Розглянь ілюстрацію . Склади і запиши розповідь за малюнком

Розглянь ілюстрацію . Склади і запиши розповідь за малюнком

Розглянь ілюстрацію. Склади і запиши розповідь за малюнком

Література

1. Allington Richard L., and Patricia M. Cunningham. 2007. *Schools That Work: Where All Children Read and Write*. 3rd ed. Boston, MA: Allyn & Bacon.
2. Young Jon. *Systems of Educating Teachers: Case Studies in the Governance of Initial Teacher Education* / Jon Young // *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*. – 2004. – V. 32. – P. 10–16.
3. Барко В. І. Як визначити творчі здібності дитини? / В. І. Барко. – К. Каравела, 1991. – 78 с.
4. Бублій О. А. Розвиток творчих здібностей учнів / О. А. Бублій // *Нива знань*. – 2005. - № 3. - С. 30-32.
5. III серпневий інтернет-марафон «Сучасні методи розвитку мовлення і навчання читанню в початковій школі» Марина Пристінська – заступник директора НВК «Новопечерська школа» [Електронний ресурс]. – 2016. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.edustartup.com.ua/>.
6. Лаенз Дж. Система професійної підготовки вчителів у Канаді / Дж. Лаенз // *Освіта і управління*. – 2007. – Т. 1. – Ч. 4. – С. 163–169.

Висновки. Згідно з Концепцією НУШ, Державним стандартом початкової загальної освіти, навчальними програмами сучасним учителям необхідно використовувати такі методи і прийоми, які б сприяли активації пізнавальної, емоційно-чуттєвої сфери учнів, залученню їх до діалогічної взаємодії з текстом, самовираження у творчій діяльності.[1 с.3-4],[3 с.5-6],

Використання у щоденній роботі технології Daily 5 допомагає виробити у дітей уміння самостійно працювати, приймати рішення, висловлювати і аргументувати свої думки, приймати рішення. Вправлення в самостійній діяльності стимулює потребу в оцінці власних сил, і пошуку взаємодії з учителями задля консультації, підтримки, допомоги. Це забезпечує для вчителя можливість приділяти більше часу тим учням, які потребують уваги; виявити, як учнів працюють у групах, комунікують, аналізують опрацьований матеріал тощо.

Отже, інноваційна технологія Daily 5 («Щоденні 5») , яка мала високі результати в процесі її використання за кордоном, та досвід українських педагогів, які вже спробували адаптувати у своїй практиці Daily 5, може слугувати важливим чинником модернізації початкової школи в Україні.

